

EVROPSKÝ PARLAMENT

2014 - 2019

Výbor pro právní záležitosti

2014/2256(INI)

15.1.2015

NÁVRH ZPRÁVY

o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (2014/2256(INI))

Výbor pro právní záležitosti

Zpravodajka: Julia Reda

OBSAH

	Strana
NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU	3
VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ	8

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (2014/2256(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na články 4, 26, 34, 114 a 118 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU),
- s ohledem na články 11, 13, 14, 16, 17 a 52 Listiny základních práv Evropské unie,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti¹,
- s ohledem na Bernskou úmluvu o ochraně literárních a uměleckých děl,
- s ohledem na Smlouvu Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o právu autorském ze dne 20. prosince 1996,
- s ohledem na Smlouvu WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech ze dne 20. prosince 1996,
- s ohledem na Smlouvu WIPO o audiovizuálních výkonech, kterou přijala diplomatická konference WIPO o ochraně audiovizuálních výkonů v Pekingu dne 24. června 2012,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu²,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2013/37/EU ze dne 26. června 2013, kterou se mění směrnice 2003/98/ES o opakovaném použití informací veřejného sektoru³,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl⁴,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011, kterou se mění směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících⁵,
- s ohledem na směrnici Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých

---

¹ Úř. věst. L 167, 22.6.2001, s. 10.

² Úř. věst. L 84, 20.3.2014, s. 72.

³ Úř. věst. L 175, 27.6.2013, s. 1.

⁴ Úř. věst. L 299, 27.10.2012, s. 5.

⁵ Úř. věst. L 265, 11.10.2011, s. 1.

předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu¹,

- s ohledem na směrnici Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem²,
  - s ohledem na své usnesení ze dne 27. února 2014 o poplatku za kopírování pro osobní potřebu³,
  - s ohledem na své usnesení ze dne 12. září 2013 o podpoře evropských kulturních a tvůrčích odvětví jako zdroje hospodářského růstu a zaměstnanosti⁴,
  - s ohledem na veřejnou konzultaci o revizi právních předpisů EU v oblasti autorského práva, kterou provedla Komise mezi 5. prosincem 2013 a 5. březnem 2014,
  - s ohledem na zelenou knihu Komise nazvanou „Autorské právo ve znalostní ekonomice“ (COM(2008)0466),
  - s ohledem na sdělení Komise nazvané „Jednotný trh práv duševního vlastnictví: podpora kreativity a inovací za účelem zajištění hospodářského růstu, vysoce kvalitních pracovních míst a prvotřídních výrobků a služeb v Evropě“ (COM(2011)0287),
  - s ohledem na článek 52 jednacího řádu,
  - s ohledem na zprávu Výboru pro právní záležitosti a stanoviska Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku, Výboru pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů a Výboru pro kulturu a vzdělávání (A8-0000/2015),
- A. vzhledem k tomu, že evropský právní rámec pro oblast autorského práva a práv s ním souvisejících má zásadní význam pro podporu kreativity a inovací a pro dostupnost znalostí a informací;
- B. vzhledem k tomu, že směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti měla za cíl upravit právní předpisy v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících tak, aby odrážely technologický vývoj;
- C. vzhledem k tomu, že Listina základních práv chrání svobodu projevu, svobodu umění a vědeckého výzkumu, právo na vzdělání a svobodu podnikání;
- D. vzhledem k tomu, že v článku 17 Listiny základních práv je zakotveno právo na vlastnictví, přičemž se rozlišuje mezi ochranou majetku na jedné straně (odstavec 1) a ochranou duševního vlastnictví na straně druhé (odstavec 2);

---

¹ Úř. věst. L 248, 6.10.1993, s. 15.

² Úř. věst. L 346, 27.11.1992, s. 61.

³ Přijaté texty, P7_TA(2014)0179.

⁴ Přijaté texty, P7_TA(2013)0368.

- E. vzhledem k tomu, že rozhodnutí o technických normách mohou mít významný dopad na lidská práva – včetně práva na svobodu projevu, ochranu osobních údajů a bezpečnost uživatelů – a také na přístup k obsahu¹;
1. vítá skutečnost, že Komise iniciovala konzultaci týkající se autorského práva, jež vzbudila velký zájem občanské společnosti, neboť přišlo více než 9 500 odpovědí, z nichž 58,7 % bylo od koncových uživatelů²;
  2. se znepokojením konstatuje, že velká většina respondentů z řad koncových uživatelů hlásí problémy spojené s přístupem k online službám ve všech členských státech, obzvláště v případech, kdy jsou využívána ochranná opatření s cílem prosazovat územní omezení;

Výlučná práva

3. uznává nutnost zajištění právní ochrany tvůrčí a umělecké činnosti autorů a výkonných umělců; uznává úlohu producentů a vydavatelů, pokud jde o uvádění děl na trh, a potřebu odpovídající odměny pro všechny nositele autorských práv; požaduje zlepšení smluvního postavení autorů a výkonných umělců ve vztahu k dalším nositelům práv a zprostředkovatelům;
4. domnívá se, že zavedení jednotné evropské právní úpravy v oblasti autorského práva na základě článku 118 SFEU, která by platila přímo a jednotně v celé EU, v souladu s cílem Komise týkajícím se zlepšení právních předpisů by poskytlo právní nástroj řešící problém nedostatečné harmonizace v důsledku směrnice 2001/29/ES;
5. doporučuje, aby zákonodárce EU dále odstraňoval překážky související s opakovaným použitím informací veřejného sektoru, a to tak, že z ochrany autorského práva vyjme díla vytvořená ve veřejném sektoru v rámci politických, právních a správních postupů;
6. vyzývá Komisi, aby chránila volná díla, která ze své podstaty nepodléhají ochraně autorského práva, a tudíž by mělo být možné je používat a opětovně používat bez technických či smluvních překážek; vyzývá rovněž Komisi, aby uznala svobodu nositelů autorských práv dobrovolně se svých práv vzdát a dát díla k dispozici jako volně šiřitelná;
7. vyzývá Komisi, aby harmonizovala dobu ochrany autorského práva tak, aby její trvání nepřesahovalo stávající mezinárodní normy stanovené Bernskou úmluvou;

Výjimky a omezení

8. vyzývá zákonodárce EU, aby zůstal věrný cíli uvedenému ve směrnici 2001/29/ES, kterým je zajištění přiměřené rovnováhy mezi různými kategoriemi nositelů práv a uživatelů chráněných předmětů ochrany stejně jako mezi různými skupinami nositelů

---

¹ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ze dne 16. prosince 2014 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů nazvanému „Politika v oblasti internetu a jeho správa: úloha Evropy při formování budoucnosti internetové správy“.

² Komise, GR MARKT: zpráva o odpovědích v rámci veřejné konzultace o revizi právních předpisů EU v oblasti autorského práva, červenec 2014, s. 5.

práv;

9. poznamenává, že výjimek a omezení v digitálním prostředí by v porovnání s výjimkami a omezeními udělenými v analogovém světě mělo být využíváno bez toho, aby docházelo k nerovnému zacházení;
10. se znepokojením sleduje stále větší dopad toho, že členské státy provádějí výjimky rozdílně, což vytváří právní nejistotu a vzhledem k rozvoji přeshraničních činností přímo negativně působí na fungování jednotného digitálního trhu;
11. vyzývá Komisi, aby zajistila, že všechny výjimky a omezení uvedené ve směrnici 2001/29/ES budou povinné, čímž bude umožněn rovný přístup ke kulturní rozmanitosti v rámci jednotného trhu bez ohledu na hranice a dojde k posílení právní jistoty;
12. se zájmem bere na vědomí rozvoj nových forem používání děl na digitálních sítích, zejména transformativního použití;
13. požaduje přijetí otevřené normy zavádějící flexibilitu výkladu výjimek a omezení v určitých zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora nebo nositele práv;
14. naléhavě vyzývá evropského zákonodárce, aby zajistil technologickou neutralitu a budoucí soulad výjimek a omezení tím, že náležitě zohlední dopady konvergence médií; domnívá se, že zejména výjimka týkající se citací by se měla výslovně vztahovat i na audiovizuální citace;
15. zdůrazňuje, že možnost volně přecházet z jednoho zdroje na jiný pomocí odkazů je jedním ze základních stavebních kamenů internetu; vyzývá zákonodárce EU, aby jasně stanovil, že odkazování na díla prostřednictvím odkazů („hyperlinků“) nepodléhá výlučným právům, neboť nepředstavuje reprodukci pro nové publikum¹;
16. vyzývá zákonodárce EU, aby zajistil, že bude dovoleno používání fotografií, videozáznamů či dalších vyobrazení děl, která jsou trvale umístěna na veřejných místech;
17. zdůrazňuje, že výjimka týkající se karikatury, parodie a parafráze či koláže by měla být uplatňována bez ohledu na účel parodického použití;
18. zdůrazňuje, že je třeba umožnit automatizované techniky analýzy textů a údajů (např. tzv. „vytěžování textů a údajů“ – „text and data mining“) pro všechny účely, a to za předpokladu, že bylo získáno povolení ke čtení díla;
19. požaduje rozsáhlou výjimku vztahující se na účely výzkumu a vzdělávání, která by měla zahrnovat nejen vzdělávací zařízení, ale jakoukoli formu vzdělávací či výzkumné činnosti, včetně neformálního vzdělávání;

---

¹ Usnesení Soudního dvora ze dne 21. října 2014 ve věci C-348/13 *BestWater International GmbH* proti *Michael Mebes a Stefan Potsch* (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal německý Bundesgerichtshof).

20. požaduje přijetí povinné výjimky, která knihovnám umožní půjčovat veřejnosti knihy v digitálních formátech bez ohledu na místo přístupu;
21. vyzývá zákonodárce EU, aby členským státům zabránil zavádět zákonné licence k odškodňování nositelů práv za újmu, kterou utrpěli na základě jednání, jež bylo povoleno výjimkou;
22. požaduje přijetí harmonizovaných kritérií pro stanovení újmy způsobené nositelům práv v souvislosti s reprodukcí pro osobní účely ze strany fyzických osob a harmonizovaná opatření v zájmu transparentnosti týkající se poplatků za kopírování pro osobní potřebu zavedených v některých členských státech¹;
23. zdůrazňuje, že účinnému uplatňování výjimek či omezení a přístupu k obsahu, na který se nevztahuje autorské právo nebo práva s ním související, by neměla bránit technologická opatření;
24. doporučuje, aby podmínkou právní ochrany proti obcházení jakýchkoli účinných technologických opatření bylo zveřejnění zdrojového kódu nebo specifikace rozhraní, a to s cílem zabezpečit neporušenost zařízení, jež jsou technologicky chráněna, a usnadnit interoperabilitu; domnívá se, že především v případech, kdy je obcházení technologických opatření dovoleno, musí být k dispozici technologické prostředky, kterými lze tohoto povoleného obcházení dosáhnout;

o

o o
25. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi a parlamentům a vládám členských států.

---

¹ Jak je uvedeno v doporučeních Antónia Vitorina ze dne 31. ledna 2013, která byla výsledkem mediačního řízení vedeného Komisí ohledně poplatků za kopírování pro osobní potřebu a soukromou reprografii.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Účelem směrnice 2001/29/ES (dále jen „směrnice o informační společnosti“)¹ byla harmonizace určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Směrnice o informační společnosti zavedla minimální úroveň ochrany autorského práva, ale nestanovila normy pro ochranu zájmů veřejnosti a uživatelů. V důsledku toho nevedlo provádění této směrnice k celounijní harmonizaci autorského práva, o kterou mnoho stran usilovalo. K přetrvávající roztržiténosti vnitrostátních právních předpisů v oblasti autorského práva mezi jednotlivými státy vedlo především to, že výjimky a omezení týkající se autorského práva jsou většinou volitelné a že se nezdařilo omezit rozsah ochrany autorského práva a práv s ním souvisejících na práva uvedená ve směrnici.

Tato roztržiténost se nyní ještě prohloubila v důsledku toho, že některé členské státy nedávno zavedly další přidružená práva, jež se konkrétně zaměřují na užívání obsahu online (např. v letech 2013 a 2014 zavedlo Německo a Španělsko tzv. „doplňkové“ právní předpisy v oblasti autorského práva pro vydavatele tisku, které se zaměřují na agregátory informací), a obecněji kvůli špatnému přizpůsobení stávajících právních předpisů EU v oblasti autorského práva nárůstu přeshraniční kulturní výměny, která byla usnadněna díky internetu.

Srozumitelnost právních předpisů je klíčová pro jejich akceptování a legitimitu. V současné době je běžné, že jednotlivci, společnosti, a dokonce veřejné instituce právním předpisům v oblasti autorského práva vyplývajícím z provádění směrnice z roku 2001 dobře nerozumějí. Tento systém se může jevit jako těžkopádný zejména lidem, kteří přistupují k dílům, mění je nebo vytvářejí díla nová a současně pobývají nebo využívají zdroje v různých členských státech, přičemž tyto osoby čelí právní nejistotě ohledně toho, zda jednájí v souladu s právními předpisy nebo zda mohou podnikat nebo se kreativně vyjadřovat bez vysokých transakčních nákladů či rizika, že přestoupí zákon.² Vzhledem k tomu, že směrnice o informační společnosti měla umožnit uplatňování čtyř svobod Unie³, jsou tyto nedostatky značně znepokojivé.

Komise je obeznámena s roztržitéností právních předpisů EU v oblasti autorského práva a z ní pramenící nedostatečné transparentnosti, což se odráží v jejím záměru zdolat „vnitrostátní bašty“ legislativy v oblasti autorského práva.⁴ Obzvláště naléhavou záležitostí je v tomto směru skutečnost, že výjimky a omezení týkající se výlučných práv jsou volitelné. V zájmu právní srozumitelnosti a uživatelské vstřícnosti by všechny výjimky a omezení povolené ve

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorských a souvisejících práv v informační společnosti (Úř. věst. L 167, 22.6.2001, s. 10).

² Dobusch & Quack (2012): Transnational Copyright: Misalignments between Regulation, Business Models and User Practice („Nadnárodní autorské právo: nesoulad mezi právními předpisy, obchodními modely a uživatelskou praxí“). Osgoode CLPE Research Paper No. 13/2012 (studie č. 13/2012). K dispozici na adrese: <http://ssrn.com/abstract=2116334>.

³ Směrnice 2001/29/ES, bod odůvodnění 3: „Navrhovaná harmonizace napomůže uplatňování čtyř svobod vnitřního trhu a je v souladu se základními zásadami právních předpisů, a zejména vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a svobody projevu a veřejného zájmu.“

⁴ Pověřovací dopis předsedy Komise Jeana-Clauda Junckera komisaři Oettingerovi: http://ec.europa.eu/commission/sites/cwt/files/commissioner_mission_letters/oettinger_en.pdf.

směrnici o informační společnosti měly být povinné ve všech členských státech. Je vhodné poznamenat, že všechny výjimky a omezení podléhají třístupňovému testu, který omezuje povolená použití na určité specifické případy, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora nebo nositele práv.¹ S ohledem na taková pravidla výkladu by tudíž stanovení toho, že všechny stávající výjimky budou povinné, nebylo ke škodě nositelů autorských práv a zároveň by tím došlo k výraznému zlepšení pro uživatele děl chráněných autorským zákonem, kteří by tak z výjimek a omezení mohli mít v přeshraničním kontextu skutečný prospěch.

Nedostatečná harmonizace v oblastech autorského práva, jež výslovně spadají mimo oblast působnosti směrnice o informační společnosti, jako např. doba ochrany autorského práva², má prokazatelně negativní dopad na srozumitelnost právních předpisů. Jak odhalil „kalkulátor volných děl“ („public domain calculator“), který byl spuštěn v rámci projektu Europeana³, je nesmírně složité určit různou dobu ochrany autorského práva v členských státech, neboť v některých státech je k tomu nutné znát okolnosti autorovy smrti nebo mít informace o situaci autorových dědiců v době jeho smrti, což jsou informace, které jsou jednotlivcům nebo institucím pokoušejícím se zjistit, zda je určité dílo dílem volným, zřídka dostupné. Kromě toho poslední prodloužení minimální doby ochrany u určitých kategorií děl a předmětů ochrany ze strany EU bylo v rozporu s výslovným doporučením akademických studií, které zadala Komise⁴, přičemž prodloužování doby ochrany autorského práva obvykle negativně ovlivňuje dostupnost děl⁵. Doba ochrany autorského práva by tedy měla být harmonizována a určena minimální mezinárodní normou stanovenou Bernskou úmluvou.

V rámci své konzultace o autorském právu⁶ Komise formulovala otázku týkající se možnosti jednotné evropské právní úpravy v této oblasti („Single European Copyright Title“). Ze stanovisek, která v reakci na tuto konzultaci vyjádřili především přední členové akademické obce, ale rovněž organizace zabývající se kulturním dědictvím – jako jsou knihovny, muzea a archivy – a také umělci a široká veřejnost, vyplývá, že cílů směrnice o informační

---

¹ Třístupňový test vychází z norem mezinárodního práva týkajících se autorského práva, které stanoví smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) (článek 10 Smlouvy WIPO o právu autorském a článek 16 Smlouvy WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech).

² Směrnice 2001/29/ES, čl. 1 odst. 2 písm. d).

³ K dispozici na adrese: <http://outofcopyright.eu/>.

⁴ Institute for Information Law (Institut informačního práva), IViR (2006): The Recasting of Copyright & Related Rights for the Knowledge Economy („Změna autorského práva a práv s ním souvisejících pro znalostní ekonomiku“) – zpráva pro GŘ pro vnitřní trh a služby Evropské komise. K dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2005imd195recast_report_2006.pdf.

⁵ Heald (2013): How copyright keeps works disappeared („Jak autorské právo drží díla v zapomnění“). Illinois Public Law Research Paper No. 13-54 (studie č. 13-54), k dispozici na adrese: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2290181; Buccafusco & Heald (2012): Do bad things happen when works enter the public domain? Empirical Tests of copyright term extension („Děje se něco špatného, když se díla stávají volně šířitelnými? Empirické testy o prodloužení doby ochrany autorského práva“). Chicago-Kent College of Law Legal Studies Research Paper No. 2012-04 (studie č. 2012-04), k dispozici na adrese: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2130008; Helberger, Duft, Hugenholtz and Van Gompel (2008): Never Forever: Why Extending the Term of Protection for Sound Recordings is a Bad Idea („Nikdy navždy: proč prodloužení doby ochrany zvukových nahrávek není dobrý nápad“). K dispozici na adrese: http://www.ivir.nl/publications/helberger/EIPR_2008_5.pdf.

⁶ Konzultace o revizi právních předpisů EU v oblasti autorského práva, kterou provedla Komise mezi 5. prosincem 2013 a 5. březnem 2014. Dokumenty a odpovědi jsou k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/index_en.htm.

společnosti by mohlo být nejlépe dosaženo právě zavedením jednotné evropské právní úpravy v oblasti autorského práva. Tato jednotná právní úprava by byla uplatněna přímo a jednotně v celé EU¹ s cílem odstranit překážky vycházející z územního pojetí autorského práva a práv s ním souvisejících, které v současné době brání existujícím nástrojům v dosažení jejich cíle, kterým je harmonizace a dokončení jednotného digitálního trhu². Od vstupu Lisabonské smlouvy v platnost nyní existuje právní základ, kterým je článek 118 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), jenž pro zákonodárce EU stanoví možnost „vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii, a [...] zavedení centralizovaného režimu pro udělování oprávnění, koordinaci a kontrolu na úrovni Unie“. Tento právní základ byl doposud použit pro účely vytvoření jednotného evropského patentu a současné revize nařízení o ochranné známce Společenství a je myslitelné, že by mohl být použit k vytvoření jednotné evropské právní úpravy v oblasti autorského práva.

Hodnocení směrnice o informační společnosti musí rovněž zvážit nové formy používání a vytváření děl a také to, je-li směrnice stále postačující s ohledem na technologický a kulturní vývoj. Iniciativa Evropské komise, v jejímž rámci byla vedena veřejná konzultace o přezkumu právních předpisů EU v oblasti autorského práva, prozkoumala tento nový vývoj velmi podrobně, což je argumentem pro to, aby výsledky této konzultace byly považovány za klíčová vodítka pro evropskou reformu autorského práva.

Naléhavost reformy podtrhuje vysoká účast na konzultaci – přišlo více než 9 500 odpovědí, z nichž více než polovina byla od koncových uživatelů/spotřebitelů z řad jednotlivců³. Řady iniciativ se chopily organizované zúčastněné strany⁴, které použily svobodný a otevřený software k odstranění technických překážek v procesu zaslání odpovědí v rámci uvedené konzultace. Tyto iniciativy podněcovaly diskusi ohledně veřejné konzultace pořádané Komisí a přitáhly k ní pozornost. Komise by měla jejich přínos k osvědčeným postupům týkajícím se přístupnosti a snadné srozumitelnosti zvážit při plánování budoucích konzultací.

Konzultace Komise o reformě autorského práva podává podrobný přehled o změně kontextu autorského práva v digitálním věku a odhaluje nejpálčivější problémy, jimž mnohé ze zúčastněných stran při každodenním používání autorského práva čelí.

Po roce 2001, kdy nové internetové služby, jako např. streaming, získaly na důležitosti, se zdá být logické, že jedním z hlavních cílů jednotného digitálního trhu by mělo být odstranění územních omezení a podpora celoevropské přístupnosti služeb. Takovýto pokrok může být

---

¹ Podle zprávy o konzultaci Komise o autorském právu „*se velká většina koncových uživatelů/spotřebitelů domnívá, že by se EU měla zabývat myšlenkou jednotné právní úpravy EU v oblasti autorského práva,*“ což je rovněž názor většiny uživatelů z řad institucí a také členů akademické obce a značného počtu autorů (Zpráva o odpovědích v rámci veřejné konzultace o revizi právních předpisů EU v oblasti autorského práva, GŘ MARKT, červenec 2014, s. 89, http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/docs/contributions/consultation-report_en.pdf). Společnost European Copyright Society nedávno otevřeným dopisem podpořeným mnoha předními učiteli předložila svou naléhavou výzvu komisaři Oettingerovi, aby se tímto plánem zabýval: <http://www.ivir.nl/syscontent/pdfs/78.pdf>.

² Institute for Information Law (Institut informačního práva), IviR (2006): *The Recasting of Copyright & Related Rights for the Knowledge Economy* (viz výše).

³ Zpráva o odpovědích v rámci veřejné konzultace o revizi právních předpisů EU v oblasti autorského práva, GŘ MARKT, červenec 2014, s. 5.

⁴ Mezi ně patří například iniciativy jako „Fix copyright!“, „Creators for Europe“, a „Copywrongs.eu“.

považován za nedílnou a neodmyslitelnou součást konceptu jednotného digitálního trhu a je důležitým krokem vstříc podpoře inovací a konkurenceschopnosti evropských podniků. Technologický vývoj poslední doby bývá spojován s nárůstem kreativní produkce¹, ale odměňování tvůrců čím dál tím více závisí na jejich vyjednávací pozici vůči poskytovatelům online služeb nebo jiným zprostředkovatelům, kteří se podílejí na zpřístupnění jejich díla veřejnosti. Je tudíž nezbytné, aby byl vytvořen právní rámec, jenž zlepší vyjednávací pozici tvůrců v jejich smluvních vztazích. Stejně tak je zásadní zavést opatření ve prospěch hospodářské soutěže, jako je neutralita sítě a podpora otevřených formátů, s cílem snížit vstupní překážky pro konkurenční poskytovatele služeb a vyhnout se rozvoji monopolů.

Rozsáhlé používání internetu v celé Unii vedlo k situaci, kdy je prakticky každý zapojen do činností přímo souvisejících s právními předpisy v oblasti autorského práva. Tyto právní předpisy tak hrají ústřední úlohu v každodenním životě většiny evropských občanů, a měly by tedy být aktualizovány tak, aby odrážely potřeby všech skupin uživatelů. K tomu je zapotřebí nové rovnováhy mezi zájmy nositelů práv a tím, aby se běžní lidé mohli věnovat činnostem, jež jsou zásadní pro jejich společenský, kulturní a hospodářský život, které však v dřívějším technologickém prostředí nespádaly do oblasti působnosti právních předpisů v oblasti autorského práva.

Relevantním příkladem této nutnosti úpravy právních předpisů je otázka, jak a zda chránit architektonická díla na veřejných místech. V minulosti se právní úprava snažila poskytovat ochranu před nevhodným komerčním využíváním architektury v podobě masové produkce pohlednic, což nebylo zaměřeno na běžného turistu, který si pořídil fotografie, jež byly po vytištění s největší pravděpodobností sdíleny pouze soukromě. V dnešní době však může kterýkoli turista vytvořit digitální snímek, uploadovat jej na stránky sociální sítě a možná nevědomě jej zpřístupnit celé globální internetové komunitě. Vzhledem k tomu, že se na takovýchto činnostech již nyní podílejí miliony Evropanů, ukazuje se, že právní předpisy v oblasti autorského práva mohou být praktické a spravedlivé pouze v případě, že zobrazování veřejných budov a soch bude vyňato z ochrany autorského práva, aby tak každodenní činnosti online nebyly bezdůvodně zatěžovány. Provedení „výjimky o panoramatu“ uvedené ve směrnici o informační společnosti², která se v různých členských státech krajně rozcházejí, ukazují, že je zapotřebí, aby existovalo celoevropské a široce vymezené právo uživatele zobrazovat a předávat díla, která jsou trvale umístěna na veřejných místech.³

Stejně tak se v evropských právních předpisech neodrazila konvergence médií, přestože byla zásadní změnou, která vyvolala dramatický posun v tvorbě, spotřebě a interakci uživatelů. Tento posun s sebou nicméně přinesl nutnost formulovat výjimky z autorského práva technologicky neutrálněji a tak, aby zůstaly platné i v budoucnu. Činnosti, jež slouží k citování, jsou nyní stále častěji založeny na využívání audiovizuálního materiálu –

---

¹ Masnick & Ho (2013): *The Sky Is Rising (2)*, Regional Study: Germany, France, UK, Italy, Russia, Spain („Nebe stoupá (2), regionální studie: Německo, Francie, Velká Británie, Itálie, Rusko, Španělsko“). K dispozici na adrese: <https://www.techdirt.com/skyisrising2/> <https://www.documentcloud.org/documents/561023-the-sky-is-rising-2.html>.

² Směrnice 2001/29/ES, čl. 5 odst. 3 písm. h).

³ Rozlišení mezi komerčním a nekomerčním užitím vytváří v internetovém prostředí nové problémy, neboť narůstá počet uživatelů, kteří působí současně jako tvůrci děl. Podmiňování prospěchu z výjimek o nekomerčním užití brání zavedení inovativních systémů odměňování, jako jsou mikroplatby, které se mohou ukázat jako životně důležité pro rozvoj nových obchodních modelů pro tvůrce.

příkladem je třeba běžná internetová praktika ilustrovat své vyjádření nebo citové hnutí animovanými obrázky gif¹, které zobrazují kratičké útržky z populárních filmů, televizních seriálů nebo sportovních událostí. Aby výjimky splnily svůj účel, kterým je chránit svobodu projevu a informací v digitálním prostředí, nesmějí se omezovat jen na svět psaného textu, ale musí výslovně zahrnovat i audiovizuální materiál, přičemž musí být formulovány dostatečně otevřeně, aby je bylo možné použít na případné nové formy kulturního projevu.

Je také nutno podotknout, že knihovny a další instituce zabývající se kulturním dědictvím mají v tomto novém digitálním prostředí stále větší potíže plnit své veřejné poslání, kterým je vzdělávání veřejnosti a uchovávání děl. Mnozí došli k závěru, že tomu tak je alespoň zčásti proto, že jim právní předpisy EU v oblasti autorského práva neposkytují dostatečnou ochranu. Volitelná a úzce vymezená výjimka, kterou pro knihovny stanoví směrnice o informační společnosti, se ukázala jako nedostatečná k tomu, aby knihovny mohly svým návštěvníkům půjčovat elektronické knihy. Přestože volný přístup ke knihám prostřednictvím knihoven, a to bez ohledu na formát², má pozitivní dopad na prodej, neboť posiluje čtenářskou kulturu, čelí evropské knihovny zbytečným omezením, pokud jde o možnosti elektronických výpůjček, jako je nutnost získání přístupu k některé z vypůjčovací služeb, které mají omezenou nabídku titulů. Knihovny by místo toho měly mít možnost individuálně zakoupit e-knihy, které jsou důležité pro jejich komunitu, a půjčovat je online svým čtenářům.

Důležitým ponaučením, které se dá vyvodit z příkladu knihoven, je to, že jelikož trvalo více než desetiletí, než se přešlo od zavedení směrnice o informační společnosti k jejímu posouzení, nedá se předpokládat, že budoucí evropské právní předpisy budou držet krok s technologickým vývojem. Ve skutečnosti je nanejvýš pravděpodobné, že legislativa bude za technologickým vývojem zaostávat. Je tudíž nutné zavést právní změny, které budou počítat s úpravami s ohledem na neočekávané nové formy kulturního projevu. Této flexibility by mohlo být dosaženo zavedením otevřené normy, jež by byla uplatněna na seznam výjimek a omezení podléhajících předpisu o třístupňovém testu. Hlavní obavou, která ohledně zavedení otevřené normy vzniká, je skutečnost, že by jejím důsledkem mohla být roztržičnost výkladu ze strany vnitrostátních soudů. Tato obava by však mohla být v rámci evropských právních předpisů řešena prostřednictvím zavedení řídicích pravidel pro výklad třístupňového testu³ a pomocí další harmonizace právního rámce EU pro oblast autorského práva.

---

¹ Vysvětlení této praktiky naleznete zde:

http://d-scholarship.pitt.edu/13531/1/LevinsonND_etdPitt2012_Revised072313-1.pdf (pp. 41-43).

² Viz také Library eBook Survey (průzkum zaměřený na e-knihy v knihovnách) uspořádaný společností OverDrive a organizací American Library Association (ALA). K dispozici na adrese: http://blogs.overdrive.com/files/2012/11/ALA_ODSurvey.pdf.

³ Třístupňový test nevyžaduje, aby výjimky a omezení byly vykládány úzce: „*Všechny výjimky a omezení mají být vykládány na základě jejich cílů a účelů.*“ Viz Max Planck Institute for Innovation and Competition (Institut Maxe Plancka pro inovace a konkurenceschopnost): Vyvážený výklad „třístupňového testu“ v právních předpisech v oblasti autorského práva, září 2008. K dispozici na adrese: http://www.ip.mpg.de/en/pub/news/declaration_threestepstest.cfm.